

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Karola Kagana pt. „Wykrywanie sprawców zabójstw w świetle założeń taktyki kryminalistycznej”

Zgodnie z uchwałą Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych UMCS w Lublinie z dnia 19 czerwca 2024r., powierzono mi funkcję recenzenta w przewodzie doktorskim mgr Karola Kagana (pismo z dnia 19.06.2024r.). Podstawowym zadaniem recenzenta było określenie, czy przedstawiona w przewodzie praca pt. „Wykrywanie sprawców zabójstw w świetle założeń taktyki kryminalistycznej” spełnia wymagania ustawowe dla prac doktorskich.

I Recenzowana rozprawa poświęcona jest bardzo aktualnej, ciekawej i bardzo trudnej problematyce wykrywania sprawców zabójstw. Nie trzeba obecnie nikogo przekonywać, iż problematyka ta jest jak najbardziej aktualna i ważna. Fachowych publikacji na ten temat jest wiele i literatura z tego zakresu jest dość obszerna. Problematyce tej poświęca się również wiele uwagi w doktrynie a także w orzecznictwie. Zazwyczaj opracowania tego rodzaju odwołują się do praktyki i przedstawiają lepsze lub gorsze receptury działań. Opracowania te dotyczą zazwyczaj problematyki zabójstw w ogóle, czy też pewnych czynności procesowo-kryminalistycznych w tego rodzaju sprawach – np. oględzin miejsca zdarzenia. Nie ma jednak w naszej literaturze kryminalistycznej kompleksowego opracowania założeń teoretycznych wykrywania sprawców zabójstw. Najczęściej opracowania koncentrują się na metodyce prowadzenia sprawy, jakby przyjmując za fakt

naturalny, iż sprawca został już wykryty. Przedstawienie tych wszystkich kwestii w jednym opracowaniu jest również bardzo trudne. Sytuacja ostatnich lat wymusiła jakby większe zainteresowanie tymi kwestiami. **Problem jest obecnie ważny i aktualny, iż przedstawienie monograficzne jest jak najbardziej wskazane, szczególnie w ujęciu zarówno historycznym jak i współczesnym oraz porównawczym.**

Za bardzo ambitny cel swojej pracy, Autor stawia kompleksowe przedstawienie problematyki wykrywania sprawców tego rodzaju przestępstw. **Z dużym zadowoleniem oraz z satysfakcją stwierdzam, iż ów ogólny cel został osiągnięty.**

Dobrze się więc stało, iż Autor recenzowanego opracowania, podjął się bardzo trudnego zadania, naukowego opracowania zagadnień prawnych i kryminalistycznych wskazanych w tytule pracy problemów. Dobór tematu jest jak najbardziej właściwy i niezwykle ważny dla współczesnego prawa karnego, procesu karnego, kryminologii i kryminalistyki. Z tych też powodów **wyrażam uznanie Autorowi za trud opracowania takiego dzieła a Promotorowi za trud prowadzenia tak interesującej pracy.** W takim ujęciu w polskiej literaturze prawniczej i kryminalistycznej, te kwestie nie były tak kompleksowo poruszane.

Praca ma **charakter interdyscyplinarny**, przeplatają się w niej harmonijnie wątki z zakresu kryminalistyki, procesu karnego, prawa karnego materialnego i kryminologii. **Autor bardzo dobrze czuje się w poruszanej problematyce i z prawdziwym znanstwem ją przedstawia.** Praca, co do swojej istoty posiada charakter rozważań dogmatyczno prawnych.

Z wielkim zainteresowaniem przestudiowałem rozprawę mgr Karola Kagana i z satysfakcją stwierdzam, że jest ona świadectwem dojrzałości naukowej Kandydata, potwierdzeniem dobrego kunsztu warsztatowego, erudycji a przy tym stanowi samodzielne rozwiązanie atrakcyjnego teoretycznie i ważnego zagadnienia naukowego. **Jako recenzent oceniam rozprawę pozytywnie i rekomenduję do przyjęcia w toczącym się przewodzie doktorskim.** Rzadko się zdarza, by praca doktorska była tak dokładna, ujmująca problematykę tak szeroko i tak dobrze udokumentowana.

II. Rozprawa jest obszerna (łącznie 458 stron), składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów merytorycznych, wniosków, obszernej bibliografii, oraz załączników. Robi wrażenie perfekcyjne i sumienne wręcz udokumentowanie prowadzonych badań.

We wstępie, Autor przedstawia dość obszerne wprowadzenie, uzasadnia wybór tematu, stawia cele i hipotezy badawcze. W dalszej części przedstawia metody badawcze. Poruszana problematyka jest głęboko osadzona w dziejach prawa i kryminalistyki. Ta część pracy jest zgodna z przyjętą metodologią pracy naukowej. Autor stosuje przede wszystkim metodę dogmatyczno-prawną i szczegółową analizę piśmiennictwa. Jest to bardzo ciekawe rozwiązanie, dość nietypowe dla tego rodzaju prac promocyjnych, szczególnie w zakresie kryminalistyki. Szczegółowa problematyka jest przedstawiana krok po kroku, na podstawie piśmiennictwa. Autor bardzo dokładnie przeanalizował ogromną literaturę przedmiotu zarówno w języku polskim jak i zagraniczną. Trudno byłoby wskazać pozycje, które zostały pominięte. Taka metoda, powszechnie występująca w dogmatycznych dziedzinach prawa, w kryminalistyce nie jest często stosowana. Zazwyczaj prowadzone są badania aktowe, które wskazują nam na fragment rzeczywistości kryminalistycznej. Na podstawie tego rodzaju badań wyciąga się uogólniające wnioski teoretyczne. W tym przypadku celowo zrezygnowano z badań empirycznych a Autor w pełni skoncentrował się na rozważaniach teoretycznych wynikających z bardzo szczegółowej analizy literatury przedmiotu. Zebranie takiego materiału w jednym miejscu, ukierunkowanego na założenia taktyki kryminalistycznej w zakresie wykrywania sprawców zabójstw – stanowi wartość naukową samą w sobie. **Takie podejście do problematyki należy uznać za bardzo oryginalne, wręcz nowatorskie.** Rozdział I – Przepięstwo zabójstwa – rys historyczny oraz charakterystyka prawnokarna ukazuje dzieje przepięstwa zabójstwa od okresu wspólnoty pierwotnej, poprzez starożytność i średniowiecze po czasy nowożytne. W drugiej części rozdziału omówione zostały regulacje współczesne. Wskazane problemy Autor stara się przedstawić syntetycznie, tak by omawiana problematyka nie przesłoniła właściwego tematu. Trzeba stwierdzić, iż czyni to z powodzeniem. Rozważania tego rodzaju są potrzebne, gdyż porządkują aparat pojęciowy i dają ogólne spojrzenie na problematykę, stanowiąc jakby tło dalszych rozważań naukowych. W drugim rozdziale Autor omawia zagadnienia taktyki kryminalistycznej, podając zasady kryminalistyki i zwracając szczególną uwagę na funkcję wykrywczą taktyki kryminalistycznej. Autor doskonale orientuje się w problematyce i posługuje się wprawnie przedstawianym materiałem pojęciowym. Rozdział III poświęcony jest problematyce oględzin w sprawach zabójstw.

Poruszana problematyka ujęta jest bardzo szczegółowo i dogłębnie. Autor stara się uporządkować wiedzę w tym zakresie i przedstawić problematykę w miarę syntetycznie. Czyni to z powodzeniem, co nie jest rzeczą łatwą, gdyż problematyce tej poświęcono całe biblioteki. W Rozdziale IV omówione są problemy profilowania kryminalnego nieznanego sprawcy zabójstw. W tym przypadku Autor także radzi sobie doskonale z trudną problematyką. Wykazuje się dobrą znajomością zagadnień z zakresu psychologii sądowej. Szczególnie ciekawe są rozważania dotyczące tworzenia modeli psychologicznych sprawców zabójstw.

W Rozdziale V – Autor ukazuje metody ustalania cech zewnętrznych nieznanego sprawcy zabójstwa. Rozpoczyna od opisu domniemanego sprawcy, metod odtworzenia jego wyglądu. Uwzględnia wykorzystanie w tych metodach sztucznej inteligencji. Rozdział zawiera także problematykę wykorzystania badań DNA w kontekście predykcji cech. Zdaniem recenzenta, chyba najbardziej kontrowersyjny jest Rozdział VI, gdzie Autor omawia wykorzystanie hipnozy w procesie wykrywczym w sprawach zabójstw. Oczywiście, problematyka wykorzystania hipnozy jest bardzo ciekawa zarówno w procesie karnym jak i kryminalistyce, ale w tym przypadku wyobraźnia chyba „trochę Autora poniosła”. Praca ma charakter w wielu miejscach bardziej publicystyczny niż naukowy. To zapewne wynik niejednorodnego materiału badawczego, który jest przedstawiany jako ilustracja pewnych poglądów. Materiał z doniesień internetowych, prasowych, monograficznych, nie da się naukowo jednolicie opracować. Może Autor powinien zastosować metodę badań indywidualnego przypadku. Rozdział VII jest poświęcony problematyce czynności operacyjno-rozpoznawczych jako elementowi procesu wykrywczego w sprawach zabójstw a Rozdział VIII zasadom tworzenia wersji kryminalistycznych w tego rodzaju działaniach. Taki układ pracy jest poprawny. Autor bardzo konsekwentnie omawia wszelkie etapy prowadzące do wykrycia sprawcy zabójstwa. Pracę kończą trafne, ciekawe i przemyślane wnioski.

Przedstawiona bibliografia zawiera 607 pozycji, Autor odwołuje się do 118 stron internetowych, 50 aktów prawnych. Praca jest bardzo dobrze udokumentowana i zawiera wszechstronny wykaz załączników.

Cała praca napisana jest poprawnym językiem. Błędy literowe i stylistyczne występują dość rzadko, a drobne, dyskusyjne nieścisłości, występują sporadycznie.

Niewdzięcznym zadaniem recenzenta jest wskazanie uchybień i błędów pracy. W tym przypadku trudno jest wskazać na błędy. Recenzent niektóre kwestie, będąc na miejscu

Autora, przedstawił by w inny sposób. W tym miejscu nasuwają się słowa wielkiego polskiego kryminalistyka, św.p. Prof. dr hab. Tadeusza Hanauska „*Ja bym to zrobił inaczej, ale takie podejście też jest metodologicznie poprawne*” Niektóre kwestie, oczywiście można było przedstawić trochę inaczej. Autor jednak miał swoją koncepcję i konsekwentnie ją realizował, co w całości pracy można uznać za poprawne. Pomimo znacznej objętości pracy, jako recenzent czuję pewien niedosyt. Szkoda, iż Autor nie pokusił się o próbę stworzenia modelu, algorytmu działania specyficznego w procesie wykrywania sprawców zabójstw. Tak ogromna praca włożona w studiowanie i analizę literatury powinna skutkować takim wynikiem. Moim zdaniem Autor miał do tego pełne prawo. Studiując dogłębnie recenzowaną pracę, można odnieść wrażenie, iż Autor jakby „przestraszył” się takiego kroku, a szkoda. Stworzenie takiego modelu łączyłoby rozważania teoretyczne z praktyką.

Wskazane wybiórczo uchybienia, nie mają charakteru obniżającego wartość pracy! Recenzent wskazał na te kwestie dlatego, iż Autor przygotowując pracę do ewentualnego wydania, powinien na to zwrócić uwagę. **W całości recenzowaną pracę należy ocenić pozytywnie.**

III. Na podstawie przedstawionych wyżej ocen stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Karola Kagana - "Wykrywanie sprawców zabójstw w świetle założeń taktyki kryminalistycznej" - odpowiada warunkom stawianym pracom doktorskim, określonym w art. 187 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r., poz. 574 ze zm.). W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie mgr Karola Kagana do dalszej części przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Jerzy Kasprzak